

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

1 Dantur in hac monachi pastores ecclesiarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

ministrando de tantummodo iudunt: & cerea: i fax ac-
 censa sibi quidem detrimentum præstat, aliis vero lumen
 reoribus administrat: & unde aliis commodum exhibet,
 inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo in trepidi ad
 omni facere de Christi mysteria: quia b omnia fide e
 Christi purgantur. *Item d est enim, quæ hunc mundum
 vincit: & quia non dantis e, sed accipientis sit, dicen-
 te f beato Hieronymo 2: Ad credendum in anima om-
 niu baptisimus est perfectus: & in omni facere de corpore
 Christi est perfectum.] Qui rursus facit scripture g
 concordans ait: [Præquam audias, ne iudicaveris quem-
 quam: atque ante prolationem accusationis illata ne-
 quitiam a tua communione suspendas: quia non flati-
 m, qui accusatur, reus est, sed qui convincitur, crimi-
 nosus.]*

1 ¶ Et cerea. Antiquit. &c. Restitutio est ex origi-
 nali, ex quo alia etiam sunt erodata & addita.
 2 ¶ Hieronymo] Est in epistola de septem gradibus quem-
 admodum & quod sequitur, priusquam audias, &c. est ibidem
 scriptum.

CAUSA XVI.

Valam Abbas habebat parochialem ecclesiam: in-
 stituit ibi monachum, ut officium celebrare populo:
 possit eam per quadraginta annos sine aliquo in-
 terpellante: eadem querela adversus Abbatem
 movetur a clericis baptisimus ecclesie, in cuius dia-
 cesi parochiana ecclesia consistebat.

1. Hæc prima queritur, utrum monachus liceat populi officia celebrare, parochianis dare & baptizare.
2. Secundo, si quædam sui capellam habere Episcopi beneficiis, an ab eis sui infirmata, an ab Episcopo.
3. Tertio, an per dissolutionem præscriptionis tollantur.
4. Quarto, si quis ad verus ecclesiam præscribat, an etiam monasterium ad verus ecclesiam præscribere possit.
5. Quinto, si capellam in suo territorio adificationem iure territorii sibi vendicare valeat.
6. Sexto, si Archiepiscopus vel Episcopus sua auctoritate, non iudiciali iuncta capellam illam arripserit, an eadem a causa: ut ecclesie, cui præfuit, non ultra habeat ius repositum, quod sine patris illius usuarium.
7. Septimo queritur, si laici capellam teneant (ut quibusdam moris est) & in manibus Abbatis eam restituerint, & ordinandum tradiderint, an consensu Episcopi & clericorum Abbas possit eam tenere.

QUESTIO I.

Quod monachi officia populi celebrare non possint, multis
 auctoritatibus probatur: quarum prima est illa fan-
 tix Nicenæ synodi, qua dicitur:
 Caput hoc nos, in prima Nicenæ synodi, nos, in secunda hæc
 habetur.

C. I. ¶ Monachorum conversatio ab omnibus de-
 bet esse discreta.

Placuit b omnibus residentibus in sancta Nicenæ sy-
 nodo, ut monachorum conversatio & vita secundum
 etymologiam nominis ab omnibus discrepet. Monachus
 enim græce, latine singularis dicitur. Videt monachum
 per omnia singulariter agere oportet. Quomobrem firm-
 iter & insolubiliter omnibus præcipimus, ut aliquis
 monachus penitentiam nemini tribuat, nisi sibi invicem,
 in monasterio est: mortuum non sepelet, nisi monachum,
 in monasterio secum morantem: vel si fortuito quem-
 quam advententium fratrum ibi mori contigerit.

C. II. ¶ Monasterii districtum, & ecclesiasticum mi-
 nisterium quilibet simul tenere non potest.

a alioquin. b All. 11. c al. in fide. d i. Ioan. s.
 c al. datus mortuus. f In epistola de septem gradibus, tom. 4.
 g. Ecl. 11. h. Anst. 1. c. 66. & 6. s. 21. q. Poly. 1. q. 111. 30.

Item Gregorius Ioanni Ravennati Episcopo,
 lib. 4. epist. 1.

Nemo a potest & ecclesiasticis obsequiis b deservi-
 re, & in monachica regula ordinate persistere: ut i-
 ple monasterii districtum teneat, qui quotidie in mo-
 nasterio & ecclesiastico cogitur permanere.

C. III. ¶ Monachi, qui ad clericatum promoventur,
 a priori proposito discedere non debent.

Item Innocentius ad Victricium,
 epist. 2. c. 10.

DE monachis, qui diu morantes in monasteriis, si
 postea ad clericatum ordinem pervenerint, statum
 non debere eos a priore proposito discedere.
 Si ergo (sicut Innocentius dicitur) a suo proposito eis discedere
 non licet, & sicut Gregorius restat in monachica regula deontis per-
 sistere, & ecclesiasticis obsequiis simul deservire non possunt: patet,
 quod parochiana ecclesie monachi præfati non possunt.

C. IV. ¶ Monachus non habet officium docen-
 tis, sed plangentis.

Item Hieronymus ad Riparium Presbyterum, ad-
 versus Vigilantium.

Monachus f non docentis g, sed plangentis habet
 officium: qui vel se, vel mundum lugeat, & Domini
 pavidi præstetur adventum.

C. V. ¶ In populari frequentia monachi
 esse non debent.

Idem ad Paulinum, de institutione monachi,
 epist. 13.

SI b cupis esse, quod diceris, monachus, id est, solus,
 quid facis in turibus, quæ utique non sunt solumum
 habitacula, sed multorum: & infra. ¶ Habeto simplici-
 tatem columbae, ne cuiquam machineticis dolos, & ser-
 pentis astutiam, ne aliorum supplantaris infidiis. Non
 multum distat in vitio, vel decipere posse, vel decipi.
 Christianum e, quem senseris tibi aut semper, aut cre-
 bro de nimis loquentem (excepta elemosyna, quæ in-
 differenter omnibus patet) invidiosum potius habeto,
 quam monachum. Præter victum & vestitum, & mani-
 festas necessitates nihil cuiquam tribuas: ne filiorum
 panem canes comedant.

C. VI. ¶ Monachus pascitur, clericis
 pascitur.

Idem ad Heliodorum de laude vite solitarie,
 epist. 1.

Lia & causa est monachorum, alia clericorum. Clerici
 pascunt oves, ego pastor: illi de altario vivunt,
 mihi quasi infestuosæ arbori securis ponitur ad radicem,
 si munus ad altare non defero. & infra. ¶ Mihi ante
 Presbyterum federe non licet. Illi, si peccavero, licet me
 tradere / satanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit
 in die Domini Iesu.

C. VII. ¶ Non licet aliquid monachi agere sine
 Presbyterorum consilio.

Idem m ad Rufinum.

Ecclesia n habet senatum ceterum Presbyterorum, si-
 ne quorum consilio nihil monachus agere licet. Ro-
 bosam o filius Salomonis ideo perdidit regnum, quia no-
 luit audire Presbyteros suos. Senatuum quoque Romani
 habebant, cuius consilio cuncta agebant: & nos habemus
 senatum nostrum ceterum Presbyterorum.

¶ Apud B. Hieronymum in commentariis ad e. 3. Esaiæ, videt
 hoc caput videtur acceptum, hæc leguntur. Robam filius Sa-
 lomonis ideo perdidit regnum, quia noluit audire Pres-
 byteros suos.

a Ivo p. 2. c. 11. b al. officii. c al. obsequii. d Poly-
 b. lib. Anst. 1. c. 67. e al. de viciis. f Poly. lib. Anst. 1. c. 118.
 Ivo p. 7. c. 118. g al. de viciis. h Ivo p. 7. c. 118.
 Pan. 1. 3. c. 177. i al. decipi Christianum. j Ivo p. 7. c. 118.
 Poly. lib. Anst. 1. c. 118. k Ivo p. 7. c. 118. m Habetur in ceteris. ad
 c. 3. Esaiæ. n Dausiedii p. 5. o 3. Reg. 14.

C. XXXII. ¶ Qui de clerico monachus effectus, proprio Episcopo ordinante poterit eligi & consecrari.

Item Gregorius lib. 1. regis, epist. 49.

Si quem a clericatu in monasticam contigerit venire conversionem, si talis vix monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, eum dignum sacerdotio providat, in loco, quo iudicaverit, eligi poterit, & ordinari.

¶ Si quis ipse B. Gregorius hoc fecit. Si quos autem a clericatu in monasticam conversionem venire contigerit, non licet eis ad eandem, vel aliam ecclesiam, quantum prius milites fuerant, sua voluntate denique remeare: nisi talis vix monachus fuerit, ut Episcopus, cui antea militaverat, sacerdotio dignum praverit, ut ab eo debeat eligi, & in loco, quo iudicaverit, ordinari.

C. XXXIII. ¶ Sine restrictione Abbatis ad clericatum officium monachi non eligantur.

Item ex concilio Agathensi, c. 27.

Monachi a vagantes ad officium clericatus (nisi eis iustitiam Abbas suus dederit) nec in civitatibus nec in parochiis ordinantur. Si enim necesse fuerit clericum de monachis ordinari, cum consensu & voluntate Abbatis præsumat Episcopus.

¶ Ordinentur in concilio ipso sequitur c. fin. inf. 20. g. 4.

C. XXXIV. ¶ Cum Abbatis voluntate monachus ad clericatum, qui pro utilitate ecclesie Episcopus ordinare voluerit.

Item ex concilio Tolosano, c. 3.

¶ Vm pro utilitate ecclesie aliquos monachorum Episcopus probaverit in clericatus officio promovendos, cum Abbatis voluntate debent ordinari. Ea vero, que in iure monasterii de facultatibus offerantur, in nullo diocelana lege ab Episcopo contingantur.

C. XXXV. ¶ Sine Abbatis Imperio ecclesiastica ministeria monachi celebrare non præsumant.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 11.

Monachi a monasterio foras egredientes, ne aliquod ministerium ecclesiasticum præsumant agere, prohibemur: nisi forte cum Abbatis Imperio. Similiter ut nullas eorum, id est, monachorum, forensis negotii suscipere vel executor existat, nisi quod monasterii expofcit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante.

¶ Idem est rubrica in pluresque vetus. Nam in vulgatis erat, Sine Abbatis Imperio ad clericatus officium monachi non eligantur.

C. XXXVI. ¶ Ad clericatum militiam non eligantur defensores monasteriorum.

Item Augustinus ad Aurelium, epist. 76.

¶ Egi b epistolam benignitatis tua de Donato & fratre eius, & quid responderem em diu fluctuavi. Sed tandem etiam atque etiam cogitanti, quid sit utile salutis eorum, quibus in Christo nutriendis servimus, nihil mihi aliud occurrere potuit, nisi non esse istam viam dandam servis Dei, ut se facilius patent eligi ad aliquid melius, si facti fuerint deteriores. Et ipsis enim facilis est lapsus, & ordines clericorum fit indignissima injuria, si defensores monasteriorum ad militiam clericatus eligantur: cum ex eis, qui in monasterio permanent, non tamen nisi probatores, atque meliores in clerum assumere solentur: nisi forte (sicut vulgares dicunt) malus choraula, bonus symphoniacus est, ita iidem ipsi vulgares de nobis iocabuntur, dicentes, malus monachus bonus clericus est. Nimis dolendum, si ad tam ruinosa

a sup. p. 1. cap. 117. b sup. 7. cap. 7. c alii. facillor. Faci. lib. 3. c. 116.

sum superbiam monachos furrigamus, & tam gravi contumelia clericos dignos putemus, in quorum numero sumus: cum aliquando etiam bonus monachus vix bonum clericum faciat, si ad se sufficiens continentia, & tamen debet instructio necessaria, aut personæ regularis integritas. Sed de istis credo arbitrata sit beatitudo tua, nostra voluntate (ut suis potius coregionalibus utiles essent) de monasterio recessisse: sed falsum est: sponte abierunt, sponte deseruerunt, nobis, quantum potuimus, pro eorum salute remitentibus.

¶ Pars. Hu omnibus auctoritatibus monstratur, quod monachi qui sunt a populo electi, & ab Episcopo cum consensu Abbatis sunt ordinati, legitime potestatem suam excoqui valent. Illud vero Gregorius: [Nemo a potest. obsequio ecclesiastica deservit, &c.] de illis intelligendum est, qui in numero Cardinalium vel Episcoporum ordinati, monasterii sui dispensationi sibi reservare contendunt.

C. XXXVII. ¶ Pro Abbatis vel monachi promotione nullo modo gravetur monasteria.

¶ Unde idem Gregorius scribit Mariniano Episcopo Ravennate, lib. 6. epist. 40. fin. c. 204.

¶ Ne pro b. cuiuslibet monachi aut Abbatis promotione onus fortasse aliquod monasteria subfintant, studendum vobis est, ut si quisquam Abbatem aut monachum ex quocunque monasterio ad clericatus officium, vel ordinem sacrum accesserit, non illic aliquid habeat ulterius, ut diximus, potestatem.

C. XXXVIII. ¶ Qui ecclesie quoquomodo militans, Abbatem monasteriorum esse non possunt.

¶ Idem Maximus Synacasano Episcopo, lib. 3. epist. 11.

¶ Presbyteros, Diaconos, ceterosque cuiuslibet ordinis clericos, qui ecclesiis quoquomodo militant, Abbatem per monasteria esse d. non permittas: sed aut admittas & clericatus militia monasticis non provehantur ordinibus, aut si in Abbatis loco permanere decreverint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum est, si cum unum ex his præ sui magnitudine diligenter quis non possit explete, ad utrumque iudicetur idoneus.

¶ Quoquomodo? Ha voces absunt ab originali impresso & manuscripto.

¶ Admissa] Sic in vetustis quoque codicibus Gratiani, & epistolam B. Gregorii, & ceteris eandem editionibus præter antiquam Parisiensem, in qua, & apud Anselmum legitur. Aut omnia clericatus militia, monachis promoventur ordinibus.

¶ Hoc vel generaliter, vel specialiter privilegio dictum potest intelligi: sicut & de quodam monasterio in registo Gregorii legitur hoc modo.

C. XXXIX. ¶ De quodam Xenodochio, cuius Abbas ad Episcopatum eligi prohibetur.

¶ Hinc est etiam, quod Xenodochium atque monasterium, quod in eodem Francorum regno constitutum est, quia per ambitiones & contentiones quorundam non canonicè tractabatur, à perversitate malorum liberare cupiens præcepit, ut sine regali provisione, & monachorum electione nullus ibi Abbas aliqua unquam subreptione introduceretur. Præcepit etiam, ut ejusdem monasterii Abbas nunquam ad Episcopatum eligeretur: ne forte occasione Episcopatus, Abbatia aliquid detrimenti pateretur. Quod privilegium ita est illius ecclesie, ut communem legem Regibus vel Abbatibus omnino dare non possit. Non enim quod uni sigillatim conceditur, statim omnibus convenit.

a sup. ea. c. nemo. b al. per promotionem. c Anst. 7. c. 165. Polyc. 14. tit. 22. d fieri] orig. e al. sen. f al. providentia. Y 4

4 pars. De his vero, qui intra monasterii claustra consistunt, quibus populus ad regendum non committitur, queritur, utrum dari vel accipere decimas debeant. In quibus hac discretio servanda est, ut de agris & vineis, quæ ad propriam stipendium coluntur, decimas sibi retineant. Si enim decima à populo sibi Levi reddenda pro ministerio, quo Dominus deserviebant in tabernaculo, offerendo sacrificia & holocausta pro populo; patet quod monachi de propriis præditi non magis quam alii sacerdotes decimas sibi tenere cogantur. Sed dicitur, quod præditi monasteriorum, sive pretio sine empta, sive pro salute animarum obtinere, aut quatenus in ius eorum venerint, hæc præditi decimas, sive quodlibet aliis primitiis & decima possidebant: illa autem ecclesia suo iure privari non possunt.

C. XLII. ¶ Qui rei suas alicui delegaverit, de amissionem proventuum primi ecclesie asserere non poterit. Unde in Moguntinensi concilio statutum invenitur.

¶ Si quis laicus, vel clericus, vel uirivique sexus persona, proprietatis sua loca, vel res alicui dare delegaverit, decimationem proventuum priori ecclesie legitime assignatam inde abstrahere nullam habeat potestatem. Quod si facere tentaverit, talis traditio irrita proliis duatur, & ipse ad emendationem ecclesiastica coarctetur censura.

C. XLIII. ¶ Antiquiores ecclesie nec decimas, nec ullam possessionem preveantur. Item ex concilio Cabilonensi.

¶ Ecclesie si antiquitas constituta, nec decimis, nec ulla possessione priventur, ita ut novis oratoris tributantur.

C. XLIV. ¶ Antiquiores ecclesie propter novas possessiones suas non perdant. Item ex concilio Vormaciensi.

¶ Viqueque voluerit in sua proprietate ecclesiam edificare, & consensum, & voluntatem Episcopi habuerit, in ejus parochia esset, licet sit. Verumtamen omnino providendum est Episcopo, ut alie ecclesie antiquiores propter novas suam justitiam, aut decimam non perdant, sed semper ad antiquiores ecclesias persolvantur.

¶ Quod dicitur etiam de his, qui ex concilio Vormaciensi, c. 6. quæ loca in eis quædam extant, habetur aliquid ad hanc rem fieri. Decimas autem hospitalibus ecclesiis persolvendas, Leo Papa d. IV. affirmat, dicens.

C. XLV. ¶ Hospitalibus ecclesiis decima dari debent.

¶ Decimas iusto ordine non tantum nobis, sed etiam majoribus nostris visum est plebibus tantum, ubi sacrosancta basilica datur, debere dari.

¶ Si vero eadem existat ex Gregorio: sed Anselmus & Polycarpus ex Leone, ut Gratianus.

¶ Grego. I. multi licet decimationem proventuum à priori ecclesia, cui assignatus fuerat, abstrahere, si ius antiquioris ecclesie non vult tribuendum non est, si decima tantummodo hospitalibus ecclesiis danda sunt, patet, quod monachi ex propriis præditi decimas dare coguntur. Sed & illa auctoritas Moguntinensi concilio de venditione vel donatione loquitur, deservens, quod ille, qui vendit aut donat, non potest proventuum decimationem illi ecclesie detrahere, cui primitiis legitime fuerat assignata. Monachi autem decimas & primitias non auctoritate vendentis, vel donantis, sed auctoritate eiusdem concilii, & Paschalis Papa detinent: à quibus deservitum est, ut monachi de propriis præditi decimas non solvant.

C. XLVI. ¶ Non possunt de propriis præditi Abbates & Episcopi decimas. Sic enim in Moguntinensi a concilio statutum est.

¶ Venti sunt præterea quidam fratres, quod essent aliqui Episcopi & Abbates, qui decimas non funderent dari ad ecclesiam, ubi illorum coloni Missas audiant. Proinde decrevit fieri iste conventus, ut Episcopi & Abbates de agris & vineis, quæ ad suum, vel fratrum stipendium habent, decimas ad ecclesias suas à defertur faciant: familia d. verò eorum ibi dent decimas suas, ubi infantes eorum baptizantur, & ubi per totum anni circulum Missas audiant.

¶ Caput hoc in multis conciliis Moguntinis, quod extat, habetur, sed in Cabilonensi, unde citantur Eusebius & Leo. In libro Veritatis lib. 1. c. 1. in quo sunt duo concilia Veritatis fundi, Placentinum & Melphitense: hæc extant leguntur. Perlatum est ad sanctam synodum, quod sint quidam Episcopi & Abbates, qui colonos ad se pertinentes non finant decimas dare ad ecclesiam, ubi Missas audiant, & infantes eorum baptizantur. Proinde decrevit fieri iste conventus, ut Episcopi & Abbates de vineis, vel agris, ac frugibus, quæ ad suum, vel fratrum usum laborant, decimas sibi pro benedictione, vel hospitium susceptione habeant: familia vero ibi dent decimas suas, ubi per totum anni circulum Missas audiant, & infantes eorum baptizantur.

¶ Quæ ista abest ab ipso concilio, & ceteris collectionibus: sunt etiam nonnulla alia varietates, quæ indicata sunt in margine.

C. XLVII. ¶ De propriis laboribus monachi & canonicæ decimas minime solvere cogantur. Item Paschalis II.

¶ Decimas à populo sacerdotibus ac Levitis esse reddendas divine legis sanxit f. auctoritas. Ceterum à monachis, sive clericis communiter viventibus nulla ratio sinit, ut milites, aut Episcopi, aut personæ quilibet decimas de laboribus, seu nutrimentis suis propriis extorqueere debeant. Unde B. Gregorius sic ait [Comuni g. vita viventibus jam de faciendis portionibus vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum?] cum omne quod superest, in causis piis, ac religiosis erogandum sit, dicente h. Domino [quod superest, date elemosynam: & ecce omnia munda sunt vobis.]

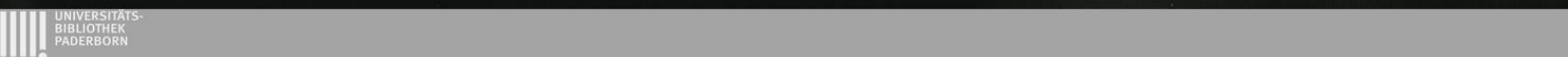
6 pars. Quod autem dicitur, quod antiquiores ecclesie propter novas, nec decimas, nec ullam possessionem preveantur, non ita intelligendum est, ut nullo modo credatur licere Episcopo aliquam partem possessionum, vel decimationem unius ecclesie alteri pro tempore tribuere. Sicut enim Papa duas Episcopatus in unum potest redigere, ita & unus proprio consentiente Episcopo in duos potest dividere, vel etiam metropolitana in vito qualibet ecclesia ad eius jurisdictionem accepta extant auctoritate.

C. XLVIII. ¶ Duo Episcopatus in unum redigere Apostolica potest auctoritate. Unde Gregorius Papa scribit Benevento Episcopo lib. 2. epist. 37.

¶ Temporis qualitas, & vicinitas nos locorum invitata, ut Curmanam, atque Misenanam f. unire debeamus ecclesias, quoniam nec longo itineris spatio à se junctæ sunt, nec (per eas facientibus) tanta populi

1. q. 1. c. ult. Burch. l. 3. c. 22. Ivo p. 3. c. ult. Arelat. 3. c. 20. Capitul. l. 2. c. 36. Mogunt. 3. sub Anselmo, c. 22. & sub Carolo, c. 28. Et in Rheimsi Trojano. Deudic. p. 3. b. Burch. lib. 3. cap. 9. Ivo part. 3. c. 12. c. Burch. l. 3. c. 10. p. 3. c. 9. d. 31. q. 1. ecclesie. s. non Leo. & Polyc. l. 3. tit. Deudic. p. 3. Ansel. lib. 2. c. 37. Ivo p. 3. c. 12. I. sup. rad. si quis laicus.

2. In Cabilonensi sub Carolo Magno, c. 19. b. Ansel. lib. 2. c. 37. Burch. l. 3. cap. 132. Ivo p. 3. c. 198. Pann. lib. 2. c. 59. c. al. ecclesie ubi illi coloni. d. al. familia det. c. Deud. p. 3. f. Nam. 11. g. committer autem videntur. In orig. Gregorius alii etiam verborum varietates. In Lib. 11. b. Ansel. l. 6. c. 108. Polyc. lib. 3. c. 11. 20.

UNIVERSITÄTS- BIBLIOTHEK PADERBORN

multitudo est, ut singulos, sicut olim fuit, habere debeant sacerdotes. Quia igitur Cumani castri sacerdos cursum vite hujus explevit, utraque nos ecclesias presertim auctoritatis pagina unisse, ubique commississe cognosce, propriumque utrarumque ecclesiarum scito te esse Pontificem. Et ideo te, quæcumque tibi de exarum patrimonio, vel cleri ordinatione, sive promotione, iuxta canonum statuta visa fuerint ordinare atque disponere, habebis ut propriis revera sacerdoti licentiam. Vbi vero commodius atque utilius, esse perpexeris, ibi habitato: ita sane, ut alteram ecclesiam, cui corporaliter presens non es, sollicita, providentique cura disponas, quatenus divina, illic mysteria a solemniter auxiliante Domino peragantur.

¶ **C. LII.** *¶* **Miscenatem.]** Sic emendatum est ex versio codice B. Gregori: *quamvis in vulgatis, sicut etiam apud Gratianum esset, Mutitanam.*

¶ **C. XLIX.** *¶* **Duos Episcopatus in unum redigere** Apostolica vales auctoritas.

Item b Joanni Episcopo Veltremo, lib. 2. epist. 25.

Postquam e hostilis impietas diversarum civitatum ita (peccatis facientibus) desolavit ecclesias, ut reparandi eas spes nulla, populo deficiente, remanserit, majori valde cura constringimur, ne defunctis earum sacerdotibus, reliquæ plebis nullo pastoris moderamine gubernaretur, per invidia fidei hostis callidi rapiantur (quod abest) insidiis. Hujus ergo rei sollicitudine sepe commoti, hoc nostro fedit cordi consilium, ut vicinis eas mandaremus Pontificibus gubernandas. Ideoque fratemitati tuæ curam, gubernationemque Triumtabernensium i ecclesia providimus committendum: quam tuæ ecclesie aggregari, uniusque necesse est; quantum tuæ ecclesie aggregari sacerdos recte Christo adiutore, possis existere: quæque tibi de ejus patrimonio vel cleri ordinatione, seu promotione vigilanti ac canonica visa fuerint cura disponere: quippe ut Pontifex proprius liberam habeas ad ex præsentis nostre permissione licentiam.

¶ **Triumtabernensium.]** In vulgatis legebatur, Treverensium. Emendatum est ex aliquo vetustis, & originali, & Joanne Diacono. Nam, ut ut refertur, hæc epistola scripta est Joanni Episcopo Veltremo. Oppidum autem Triumtabernensium Veltremi vicinum est.

¶ **C. L.** *¶* **Non habeant Episcopum diocesim quamquam habuerint.**

Item ex concilio Carthaginensi II. c. 5.

¶ **Elix.]** Episcopus Selemsetinus dixit: Etiam si hoc placet, sanctitati vestre insinuo, ut dioceses, quæ nunquam Episcopos habuerunt, non habeant, & illa dioceses, quæ aliquando habuit, habeat proprium. Secundum autem hanc prosecutionem 2 sanctitas vestra xstimet, quid fieri debeat. Ab universis dictum est, Placet.

¶ **Proprium.]** In concilio sequuntur hæc. Et si ecedente tempore, crescente fide Dei, populus multiplicatus desideraverit proprium habere rectorem, ejus videlicet voluntate, in cuius potestate est diocesis constituta, habeat Episcopum.

¶ **Prosecutionem.]** Emendatum est hic locus ex originali impresso & manuscripto. Nam antea legebatur, Secundum hanc prosecutionem sanctitatis vestre est estimare.

¶ **C. LI.** *¶* **Nisi cum voluntate Episcopi dioceses, quæ ab eo retinentur non recipiant proprii Episcopi.**

Item ex Africano concilio h. c. 20.

a. al. ministeria. b. Joanne Diacono. l. 3. c. 15. c. 7. q. 1. tempore qualitas. Ans. l. 3. c. 24. Poly. l. 1. tit. 9. d. al. habebit. e. Et in Tolitano l. 2. c. 4. f. Burch. l. 1. c. 23. g. al. acciperent. h. Et in Carthag. 3. c. 42.

¶ **M**ultis a conciliis hoc statutum est, a toto sacro consilio, ut plebes, quæ in diocesi ab Episcopo non nentur, quæ Episcopos nunquam habuerunt, cum voluntate ejus Episcopi, a quo teneantur, proprii accipiant rectores. l.

¶ **¶ Rectores.]** In concilio Africano & Carthaginensi scriptum id est, Episcopos: quod additur etiam in glossis.

¶ **C. LII.]** *¶* **Apostolica auctoritas a jurisdictione Archiepiscopi Episcopos vales eximere.**

Item Gregorius Joanni Episcopo Larisio, lib. 2. in dicit. 1. epist. 7. seu c. 45.

¶ **R**ater b nosse Hadrianus Thebanus civitatis Episcopus ad Romanam urbem veniens, lachrymans, est conquestus de quibusdam capitulis, scilicet a fratrem tua, nec non a Joanne primæ lufiniane Episcopo legitime, neque canonice condemnatum. ¶ **¶** In quinquagesimo autem, dammandoque ejus iudicio alias, iuvante Domino, tractatum. Hadrianum vero Episcopum reperimus, & tuo contra sacerdotales monitiones laborasse, & nullo jure pecuniariis in causis cum iuramentis tuis condemnatum fuisse sententiam. Quia quæ & ab antefato Joanne primæ lufiniane Episcopo canonesque depositus, honoris sui gradus crederem potuit, in sua eum reformari ecclesia, atque in proprii dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et committimus tui te ex eo Domini corporis communionem, quod ad monitionem d. sanctæ memorie decessoris tui contempta (per quam enim, ecclesiamque ejus demerit jurisdictione pontificis eximit) rursus in eis aliquid jurisdictionis servare presumpseris, tamen non hinc decernerent, communionisque tibi factam interim conservantes, decernimus, ut fratrem tuum ab eo, ecclesiamque ejus omnem ante habitæ jurisdictionis abstineat: & secundum iurisdictionem decessoris nostri, si qua causa vel fidei, vel pecuniaria ad verus præfatum Hadrianum committitur, nostrum potuerit evenire, vel per eos qui sunt vel fuerint in urbe regia responsales, si mandata quæstio, cognoscatur; vel huc ad Apostolicam sedem, si ardua est, deducatur: quatenus non dicitur sententia dedicatur. Quod si contra hæc, quæ tuimus quolibet tempore, seu quolibet occasione, surreptione venire tentaveris, sacra scias te committere privatum; nec eam te excepto ultimo vice, non nisi concessa Romani Pontificis decernimus percipere. ¶ **¶** Res autem, si quæ sunt, sive alias mobiles, immobilesque ejus ecclesie, quæ tenus dicitur retinere (quarum notitiam nos habemus præsentibus annectimus literis) sine aliquo etiam fratemitatis tua retineat. De quibus, si quæ quæstio vertitur, volumus, ut apud responsalem in urbe regia ventiletur.

¶ **¶ Percipere.]** Hic in epistola inseritur cap. h. c. 20. fona. 7. 23. q. 1.

¶ **¶** Si autem necdum in diocesi aliquis Episcopi illa loca fuerint, ex vigore Apostolica sedis proprium Episcopum accipiant.

¶ **C. LIII.]** *¶* **Ubi multitudo fidelium excrevit Episcopi sunt ordinandi.**

¶ **¶** Unde Gregorius junior scribit Bonifacio Episcopo, epist. 1.

¶ **R**ecipimus, ut iuxta sacrorum canonum statuta, si multitudo excrevit fidelium, ex vigore Apostolicæ sedis debeatis ordinare Episcopos: pia tamen consuetudine, ut non vilescat dignitas Episcopatus.

¶ **¶** Sicut duo Episcopatus superscripto modo in unum redigi, & unus in duos vales dividit, sic etiam Episcopatus

a. Burch. ib. b. Ans. l. 6. c. 23. Poly. l. 1. tit. 7. c. 42. niana urbn. d. al. post admonitionem conceptam. e. al. p. 1.

prohibitis & parochianis ecclesie facere possit cum consensu suorum clericorum. Quod cum factum fuerit, illa pars populi, que non vult esse parochiana, a iure parochie abscindatur. Hoc nisi fieri possit, multitudine ecclesiarum ad paucitatem redigetur. Plures autem baptismales ecclesie in una terminatione facere potest.

C. LIV. ¶ In una terminatione plures baptismales ecclesie esse non possunt.

Unde in Toletano concilio legitur.

Plures a baptismalis ecclesie in una terminatione esse non possunt, sed una tantummodo cum suis beneficiis. Et si contentio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes utrarum discernant, & si non conveniant, de iudicio discernantur.

¶ Caput hoc in nullo Toletano est invocatum. Burchardus & Ivocatus ex concilio Aquilegensi.

¶ pars. In ergo ecclesiarum ita interpretandum est, ut nisi Episcopo in terminatione alius ecclesie fuerit assignatus, in nullo priorum reductionem diminutionem patiantur.

C. LV. ¶ Communionem preterit, qui decimas vel oblationes extra Episcopos consentiam te- nere voluerit.

Unde Anastasius & Papa.

Statuimus, ut si quis oblationes ecclesie, vel decimas, quas populus dare debet, tenere contenderit, vel extra capitulum eam ecclesiam dare voluerit, prater consentiam Episcopi, vel eius cui huiusmodi officia commissa sunt, nec cum eorum voluerit agere consilio, bannum nostrum componat, & communionem preterit.

¶ Cum adit. Extra consentiam Episcopi, intelligendum est, quod Episcopo consentiente alius ecclesie dari possunt.

C. LVI. ¶ Intra distributionem Episcopos decime distribuuntur.

Item e.

In sacris canonibus premissum est, ut decime iuxta Episcopi dispositionem distribuuntur. Quidam autem laici, qui vel in propriis, vel in beneficiis suis habent basilicas, contempta Episcopi dispositione, non ad ecclesiam, sed ad proprium, & predicationem, & manus impositionem, & alia Christi sacramenta percipiunt, decimas suas dant, sed vel propriis basilicis, vel aliis ecclesiis pro suo libitu tribuunt: quod omnimodis divina legi, & sacris canonibus constat esse contrarium. Unde a vestram potestatem, ut eos corrigatis expetimus.

¶ Aliis ecclesiis. In concilio Ticinensi, unde hoc capitulum videtur accipiendum, legitur, suis clericis: Apud Anselmum vero, suis ecclesiis.

¶ Unde vestram. Verba hec referuntur ad Imperatorem Ludovicum II, qui illi synodo interfuit. Quare in sequente, facta doct, &c.

¶ Cum auctore reprehenditur, quia contempta Episcopi dispositione huiusmodi, intelligitur, quod si Episcopo dispositione hoc fecerint, se repræsentantur in concilio.

C. LVII. ¶ Anathema sit qui prater Episcopi consentiam decimas & oblationes distribuere voluerit.

¶ Item Symmachus Episcopus ecclesie & catholice urbis Rome dicitur in synodo sexta Romana.

In canonibus in Gangrensi ecclesia Apostolica auctoritate conditis, de fructuum oblationibus que in ecclesia debentur, & de his que in usus pauperum conferuntur, scriptum habetur. [Si quis oblationes ecclesie accipere, vel dare voluerit prater Episcopi consentiam, vel eius cui huiusmodi sunt officia

commissa, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.] Et iterum in eodem concilio Gangrensi [Si quis oblationes Deo dederit vel acceperit prater Episcopum, vel eum qui constitutus est ad dispensandum misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.] Valde iniquum ergo, & ingens sacrilegium est, ut quæcumque res pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie animarum suarum uniusquisque venerabili ecclesie contulerit, aut certe reliquerit, ab his, a quibus hactenus servari convenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus, & super omnia à Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti, & 7.

¶ Generaliter a vero, quicumque res ecclesie constituta, aut competere, aut pervadere periculosa sua infestatione presumpserit, & nisi se certissime per ecclesiam, de qua agitur, satisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi, qui res ecclesie, iustis, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam invatione, aut tyrannica potestate retinuerint, & filii, vel hæredibus suis (ut à quibusdam iam factum audivimus) quasi hæreditarias reliquerint, nisi citò res Dei admoniti à Pontifice agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriuntur. Iniquum enim est, censemas, ut custodes potius chartarum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur.

¶ Intra. ¶ Ferro enim abscondenda sunt vulnera, quæ fomenta non sentiunt. ¶ Similiter & illi extorres debent fieri ab ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, dicente b. Domino [Auferite malum ex vobis.] Univerfa synodus surgens acclamavit. Ut ita fiat, rogamus. Dicitur est octies. Ita feruntur, & precamur. Dicitur est decies. Ut in perpetuum manent, & vestra auctoritate firmantur. Dicitur est duodecies. Exaudi Christe, Symmacho Papa vita. Dicitur est duodecies.

¶ 1 ¶ Oblationes ecclesie. In concilio ipso Gangrensi legitur, si quis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere, &c.

¶ 2 ¶ Nisi se. Hæc usque ad versum. Similiter. sunt adnotata ex Symmacho synodo.

¶ 3 ¶ Ita feruntur. Item hæc usque ad versum. Exaudi.

C. LVIII. ¶ Eadem plebsurum pana, qui ecclesie res & bona Episcoporum invadunt.

¶ Item in eadem synodo.

¶ Similiter e & hoc ad omnium ecclesiarum notitiam vestra cunctorum exhortatione & iudicio censemus pervenire, & ab omnibus firmiter teneri, quia Episcoporum res ecclesie non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum; pervasores rerum memoratarum prædictæ canonum distributionis feriantur vindicta: ut qui moribus propriis, ac nulla conscientie castigatione corriguntur, saltem ecclesiasticæ & canonice vindictæ perferantur aculeis.

C. LIX. ¶ Res ecclesie Principum auctoritate distribui non possunt.

¶ Item ex lib. I. Capitulum Caroli & Ludovici Imperatorum, c. 87.

¶ Via d. juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res ecclesie vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habitata conservare, verum etiam multa, Deo opulante, conferre optamus. Ut e autem ab ecclesiasticis id de dividendis a rebus ecclesie sapienter dudum conceptam amoveremus, statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem aut iacturam patiantur.

¶ 1 ¶ Ecclesiasticis. Sequitur, officio, que unquamque

a Tro p. 3. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. 3. cap. 148. d Depositione p. 4. Anselm. l. 4. c. 43. e. al. in eadem.

commissa, nec cum eius voluerit agere consilio, anathema sit.] Et iterum in eodem concilio Gangrensi [Si quis oblationes Deo dederit vel acceperit prater Episcopum, vel eum qui constitutus est ad dispensandum misericordiam pauperibus, & qui dat, & qui accipit, anathema sit.] Valde iniquum ergo, & ingens sacrilegium est, ut quæcumque res pro remedio peccatorum, vel salute, vel requie animarum suarum uniusquisque venerabili ecclesie contulerit, aut certe reliquerit, ab his, a quibus hactenus servari convenit, id est, Christianis, & Deum timentibus hominibus, & super omnia à Principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel converti, & 7.

¶ Generaliter a vero, quicumque res ecclesie constituta, aut competere, aut pervadere periculosa sua infestatione presumpserit, & nisi se certissime per ecclesiam, de qua agitur, satisfactionem correxerit, perpetuo anathemate feriatur. Similiter & hi, qui res ecclesie, iustis, vel largitione Principum, vel quorundam potentum, aut quadam invatione, aut tyrannica potestate retinuerint, & filii, vel hæredibus suis (ut à quibusdam iam factum audivimus) quasi hæreditarias reliquerint, nisi citò res Dei admoniti à Pontifice agnita veritate reddiderint, perpetuo anathemate feriuntur. Iniquum enim est, censemas, ut custodes potius chartarum, quam defensores rerum creditarum (ut præceptum est) iudicemur.

¶ Intra. ¶ Ferro enim abscondenda sunt vulnera, quæ fomenta non sentiunt. ¶ Similiter & illi extorres debent fieri ab ecclesia, qui sacerdotali admonitione non corriguntur, dicente b. Domino [Auferite malum ex vobis.] Univerfa synodus surgens acclamavit. Ut ita fiat, rogamus. Dicitur est octies. Ita feruntur, & precamur. Dicitur est decies. Ut in perpetuum manent, & vestra auctoritate firmantur. Dicitur est duodecies. Exaudi Christe, Symmacho Papa vita. Dicitur est duodecies.

¶ 1 ¶ Oblationes ecclesie. In concilio ipso Gangrensi legitur, si quis oblationes ecclesie extra ecclesiam accipere, &c.

¶ 2 ¶ Nisi se. Hæc usque ad versum. Similiter. sunt adnotata ex Symmacho synodo.

¶ 3 ¶ Ita feruntur. Item hæc usque ad versum. Exaudi.

C. LVIII. ¶ Eadem plebsurum pana, qui ecclesie res & bona Episcoporum invadunt.

¶ Item in eadem synodo.

¶ Similiter e & hoc ad omnium ecclesiarum notitiam vestra cunctorum exhortatione & iudicio censemus pervenire, & ab omnibus firmiter teneri, quia Episcoporum res ecclesie non dubitantur esse, si in eorum facultatibus simili fuerit crudelitate grassatum; pervasores rerum memoratarum prædictæ canonum distributionis feriantur vindicta: ut qui moribus propriis, ac nulla conscientie castigatione corriguntur, saltem ecclesiasticæ & canonice vindictæ perferantur aculeis.

C. LIX. ¶ Res ecclesie Principum auctoritate distribui non possunt.

¶ Item ex lib. I. Capitulum Caroli & Ludovici Imperatorum, c. 87.

¶ Via d. juxta sanctorum Patrum traditionem novimus res ecclesie vota esse fidelium, pretia peccatorum, & patrimonia pauperum, cuique non solum habitata conservare, verum etiam multa, Deo opulante, conferre optamus. Ut e autem ab ecclesiasticis id de dividendis a rebus ecclesie sapienter dudum conceptam amoveremus, statuimus, ut neque nostris, neque filiorum, & Deo dispensante successorum nostrorum temporibus, qui nostram vel progenitorum nostrorum voluntatem, vel exemplum imitari voluerint, nullam penitus divisionem aut iacturam patiantur.

¶ 1 ¶ Ecclesiasticis. Sequitur, officio, que unquamque

a Tro p. 3. c. 148. b Deut. 17. c 1. Cor. 5. c Tro p. 3. cap. 148. d Depositione p. 4. Anselm. l. 4. c. 43. e. al. in eadem.

in vestra, nos, in ipso capitulari est. Refertur enim ad homines, non ad officia.

2. **¶** Dividendis. In capitulari impresso legitur, non dividendis. In capitulis autem manuscriptis, que ad Episcopos provinciarum Rhenensium, ac Rhodanensium Ludovico Regi missa fuerunt, hæc habentur ad hunc locum pertinentia. Quia vero Carolus Princeps, Pipini Regis Pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Principes, res ecclesiasticas ab eis separavit atque divisit, pro hoc solo maxime est æternaliter perditus. Nam S. Eucherius Aurelianensis Episcopus, qui in monasterio S. Trudonis requiescit, in oratione postus, ad alterum seculum raptus, & inter cetera, que Domino sibi ostendente coniecit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti ab Angelo ejus ductore responsum est: quia sanctorum iudicatione, qui in futuro iudicio cum Domino iudicabunt, quorumque res abstulit & divisit, a me illud iudicium anima & corpore sempiternis poenis deputatus est, & recepit simul cum peccatis suis poenas propter peccata omnium, qui res suas & facultates in honore & amore Domini ad sanctorum loca in luminaribus divini cultus, & alimonis servorum Christi, ac pauperum, pro animarum suarum redemptione tradiderant. Qui in se reverens S. Bonifacium, & Fuldradum Abbatem monasterii S. Dionysii, & summum capellanum Regis Pipini ad se vocavit, eisque talia dicens in signum dedit, ut ad sepulchrum illius irent, & si corpus ejus ibidem non reperissent, ea que dicebat, vera esse concederent. Ipsi autem pergentes ad prædictum monasterium, ubi corpus ipsius Caroli humatatum fuerat, sepulchrumque ipsius aperientes, visus est subito exiisse Draco, & totum illud sepulchrum interiurmentum est denigratum, ac si fuisset exustum. Nos autem illos vidimus, qui usque ad nostram ætatem duraverunt, atque videntur. Quod cognoscens filius ejus Pipinus, synodum apud Liptinas congregari fecit, cui præfuit cum S. Bonifacio legatus Apostolicæ sedis Gregorius nomine. Nam & synodum ipsam habemus, & quantum unquam de rebus ecclesiasticis, quas pater suus abstulerat, potuit ecclesiis reddere procuravit. Et quoniam res ecclesiis, à quibus ablatæ erant, restituere propter concertationem, quam cum Vvaifaro Aquitanorum Principe habebat, non prevaluit; precarias fieri ab Episcopis exinde petiit, & nonas, ac decimas ad restitutionem terrarum, & de unaquaque casta duodecim denarios ad ecclesiam, unde res erant beneficiatæ (sicut in libro capitulorum Regum habetur) dari constituit, usque dum ipsæ res ad ecclesiam revenirent. Unde & Dominus Carolus Imperator adhuc in regio nomine constitutus, edictum fecit, ut nec ipse, nec filii eius, neque successores, huiusmodi res agere attentarent. Quod manu sua firmavit, cui plenitudinem habemus, & de quo capitulum excerptum in libro capitulorum ejus, quicumque librum illum habet, & legere voluerit, invenire valebit. Hanc etiam relationem & inscriptionem habemus, & quidam nostrum etiam viva voce Dominum Ludovicum Imperatorem patrem vestrum referre audivimus. Huius historia mentio etiam est in vita B. Eucherii Episcopi Aurelianensis, & B. Rihoberti Archiepiscopi Rhenensii. Quæ res est huiusmodi ecclesiasticarum bonorum de vestro, quam Carolus Martellus induxit, Pipinus autem & Carolus Imperator prohibuerunt, eodem libro primo Capitularium, ante capitulum istud 13, sic exponitur. Tempore Hadriani Papæ, & Caroli Magni Imperatoris, quando Paulinus Episcopus tenuit vices Apostolicæ sedis, in Aquis fuit factum istud capitulum, propter hoc, quia laici homines solebant dividere episcopos & monasteria ad illorum opus, & non remanisset ulli Episcopo, nec Abbati, nec Abbatibus, nisi tantum, ut velut canonicis & monachis viverent.

Cum ergo præter conscientiam Episcopos, vel Episcopi, non potest moti commissa sunt, quibus prohibetur oblationes ecclesiis vel monasteriis, siquæ de apparet, quod cum Episcopis, consensu, quibusdamque partibus distribuit.

Huius interpretationis videtur, contrariè autem illa Concilii IV. cap. 32.

C. LX. **¶** Nihil de iure sua diocesis Episcopi præsumant.

Constitutum est est a præfenti concilio Episcopos, quos ceses suas ita regere, ut nihil ex earum iure præsumant auferre; sed iuxta priorum auctoritatem, non tam de oblationibus, quam de tributis, & aliis, quibus tertiam consequantur. Quod si amplius quædam ab eis præsumptum extiterit, per concilium redemptum appellandis aut ipsi conditoibus, aut certe per quos eorum, si jam illi à saculo discesserint.

C. LXI. **¶** Possessiones ecclesiæ alienatas nulli alienandi licentia.

Item Symmachus Papa ad Casarium fratrem, c. 1.

Possessiones e, quas unumquisque ecclesiæ proprias dicit aut ei quibus arbitrio, alienari quibusdamque atque distraktionibus, vel sub quo quocumque argumetum patitur, nisi forte aut clericis honorum & meritorum aut monasteriis religionis intuitu, aut certe propter necessitates largiri fuerit: sic tamen, ut hæc ipsa non petud, sed temporaliter perfuratur.

Sed illud Tolosani concilii ita intelligendum est, ut Episcopi, ter quartam, vel tertiam, que secundam locorum decem partibus, nihil contingat.

C. LXII. **¶** A clericis & piis locis ultra patrum aliquid Episcopus non exigat.

Unde in concilio Leonis Papæ IV. c. 1. statutum est.

Nulli & Episcoporum liceat à subiecto sacrorum alio quolibet clerico, & piis locis ultra patrum statuta patrum exigere, aut super se posita in eis exigere. Sed cum optimus sit perfectior, ut patrum ut universæ sibi oves commissa à se maxime habeant, que in necessitatibus adjuventur, non illi quibuslibet opprimantur, quia Dominus patrum nos docuit, & omnibus ministrare, non remanere vel avaritius delectari.

C. LXIII. **¶** De redditibus ecclesiæ quæ per clericis est distributa.

Item Gregorius Leoni Episcopo Casanenensi lib. 7. epist. 7.

Ad hoc locorum gradus rationis ordo dicitur iudicia esse constituit, ut nec præpositi in quibus dos se frustra valeant occupare subiectos; nec iterum contra suos præpositos effrenata sit licentia, & 7. **¶** Volumus igitur, ut quidamque quartam exinde portionem sine diminutione habeas segregare, atque eam secundum Dei clementiam dividere.

C. LXIV. **¶** Episcopus turpis laici gratiam a monachis vel clericis suis exigere debet.

Item ex septima synodo, c. 4.

Prædicator l. veritatis Paulus non derivat Paulus, ac si canonem ponens Episcoporum partem, imò verò & omni sacrate multitudine.

à Barb. l. 3. c. 209, f. 93, f. 215. b. al. de decimis redditibus. l. 3. tit. 12. Anst. l. 6. c. 207. d. al. de decimis redditibus. l. 4. tit. 21. Anst. l. 6. c. 166. f. in consuetudine est Episcopi. l. 5. c. 67. l. Anst. l. 6. c. 161. Poly. l. 4. tit. 12. m. 2. plenitudinis. w. r. p. 1. p. 7.

oblationibus, cenobiiis & xenodochiis, qualem voluerint & poterint sustentationem impendant. Libentius enim monachis, & spiritalibus viris Deum timentibus & contentibus, decimas & oblationes, cum laque remedia concedere, & de parte suo in dominium illorum, & usum transferre, nec tam in pauperibus paupertatem, quam religionem attendere. Quod autem beatitudo tua quasivir, utrum istos decimarum & oblationum secularibus provenire possit, novit vestra sanctitas omnino non licere, protestantibus hoc divinis auctoritatibus paternorum canonum. Quam ebreum, si aliquando fuerint ab his male detenta, qua divini juris esse noscuntur, & in usum transferantur monachorum & servorum Dei, Episcopo tamen loci illius praebeante consensum, confirmatum, & omnia perpetua firmitate & stabilitate subnixia. ¶ Clericos autem illos conveni ecclesiae stipendiis sustentari, quibus parentum & propinquorum nulla suffragantur. Quia autem bonis parentum, & opibus sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium iudicium sibi manducant & bibunt.

¶ *Supra etiam i. q. 2. clericis, pars huius capituli citatur ex B. Hieronymo, in cuius, quae extant, scriptis nihil huiusmodi invenimus est.*
 De praedictis autem, quae a ceteris eorum coluntur, sic definitum in Mozontina concilio, [Quaestio sunt praetera, &c.] supra ead.

QUESTIO II.

De capitulis vero, quae ab eis possidentur, quod per eorum institutionem a sacerdotibus sint gubernanda, Ioannes Papa probat, scribens Isaac Syracusano Episcopo.

C. I. ¶ Presbyteri in monasteriorum ecclesiis per Abbatem instituantur.

Vlts literis charitatis vestrae, quibus satis perpenditur, quanto studio huic sanctae sedi reverentiam exhibetis, non modice gavisi sumus. Nunc itaque super ea quae consultatis, ut charissimo fratri, benigne discretum consilium damus. Delegavit enim nobis pia mansuetudo vestra, utrum ecclesiae pro quiete monachorum a sanctis conciliis, catholicisque Episcopis eis traditis, per sacerdotes ab eis ordinatos & investitos debeant institui. Adidit quoque fraternitas tua, licentiam & seditionem inter clericos, monachosque ex hac causa non modicam esse ortam: quod investigatione veritati hostis esse factum nemo ambigat. Habet b enim mille nocendi modos, nec ignoramus alluitas eius. Conatur namque a principio ruina suae unitatem ecclesiarum dulcedinem, invidiam vulnerare, sanctorum operum dulcedinem, invidiam felle inficere, & omnibus modis humanum genus evectere & perturbare. Delet enim fati, & erubescit charitatem, quam in caelo nequivit habere, homines constantes ex lucea materia tenere in terra. Unde oportet (quantum fragilitati nostrae conceditur) ut omnes aditus nocendi eius veritas diligentissime muniamus, ne mors ingrediat per portas nostras. Consilio itaque multorum fratrum diligenter exquisito decrevimus, ut amodo ecclesiae monachis tradita per suos sacerdotes instituantur. Divina enim leges habent, & secularis, ut cuius est possessio, eius fiat institutio; & si in dando, quod majus est, facilis fuit charitas, sit facilior in concedendo, quod minus est, sancta largitas. Majus enim fuit possessionem dare, quam sit investituram concedere. Quo modo possessoris iura cognoscuntur, & suorum e rerum sibi tributa reddentur, ubi quod suum est, per alterum datur, & cum voluerit, auferatur? Humani moris est illum vereri, cuius iudicio & voluntate nunc

a i. q. 2. clericos. In regula monachorum, c. de paupertate, habentur quaedam similia. b c. 2. c. 2. c. et. suorum sibi.

erigitur, nunc deprimatur. Vnde fit, ut in partem Episcopi ad servendum sacerdos procliviter fiat: & sic Episcopus, quod sancte & religiose dederat, quantum facultate auctoritate ad se trahat a. Sic itaque privatam auctoritatem quam consecutus fuerat, tum quia haec dicitur, auferat quod dederat, tum quia pravum sacerdotum auctoritatem, & seclitatem amantium, lites & dissensionum inter Episcopos seminantium, verbis minus factis, sed factis, quod prius fuerat molestatur lucra, postea stante conatur quaedam usurpatione ex toto auferre. Quorum avertentes b calliditates, & huiusmodi institutiones, deinceps omnibus licentiam monachorum suarum ecclesiarum investitores fieri: in tantum in concilio synodi, si contra sacerdotium agere peccatum multentur, & felici mucrone Episcopi sacerdotum culpa recedant.

¶ *Capitulum hoc est cum aliis, quae ex antiquo codice monachorum sunt habita: ex cuius codicis exemplo & analogia, huiusmodi sunt emendata.*
 Hinc auctoritate monachis conceditur investitura suarum ecclesiarum. Sed videtur contraire Virbanus Papa II. dicens. Post haec verba in exemplaribus, in quibus non sunt verba, tur e. sane. In quatuor autem his interpretis palam videtur, quae agitur, & haec prior est in concilio Mozontino prima sententia repetitur in c. 10. & in c. 17.

C. II. PALEA.

Admonemus c, atque precipimus, ut decimas, non dari Deo non negligatur, quas ipse Deus dedit: sicut: quia timendum est, ut quisquis Deo dedit, non subtrahat d, ne forte Deus per peccatum auferat ei necessaria sua.

C. III. ¶ De eodem. PALEA. Item Nicolaus Papa II. epist. 100.

Precipimus, ut decimas & primitias, seu oblationum vivorum & mortuorum ecclesiis Dei dantur a laicis, & ut in dispositione Episcoporum, quas qui retinuerint, a sanctae ecclesiae communione parentur.

C. IV. ¶ De eodem. PALEA. Item Leo Papa.

C. V. PALEA. Item Ambrosius sermone primo de Quadragesima.

Nam qui Deo non vult reddere decimas, quod dedit, & homini non studet reddere, quod accepit, eo abstulit, non timeri adiu Deum, & ignominiam vera poenitentia, veraque confessio. In talibus potest veram g facere elemosynam.

¶ *Habetur in sermone primo de Quadragesima, cap. 1. Ecce nunc, qui cum aliis b. Ambrosii sermone praefatus videtur in bibliotheca Vaticana, ac vocatur per Aldebrandum b. Ambrosii.*

C. VI. ¶ Abbatibus ab Episcopis in parochialibus ecclesiis Presbyteri non ordinentur.

Item Virbanus II.

Sane quia monachorum quidam Episcopos, qui aufferre contendunt, statumque, nec in parochialibus ecclesiis, quas tenent, ab Episcopis parochialibus Presbyteros collocent, sed Episcopi parochiales, cum Abbatum consensu sacerdoti committant, quomodo sacerdotibus de parochia quidem cura Episcoporum ad monasterium pertinentibus debentur, exhibeant, & sic sua cuique iura serventur.

a auferat. b ad avertentes. c dicitur in par. 2. 197. Pam. l. 2. c. 17. d. et. abstrahit. e. dicitur hoc s. dicitur. f. et. quae sunt oblationes.